Reactienota schriftelijke vragenronde Concept Erfgoednota - 26 augustus 2026

Voor de behandeling van de concept-Erfgoednota in de Raadscommissie van maandag 31 augustus aanstaande, zijn door verschillende fracties vooraf technische vragen ingediend. In deze reactienota worden deze vragen per fractie beantwoord.

Uit de technische vragen komt een aantal vergelijkbare aandachtspunten naar voren. Deze hebben met name betrekking op de juridische status en doorwerking van de Erfgoednota, de bescherming van erfgoed en de omgeving van monumenten, de positie van eigenaren en de uitvoerbaarheid en financiële gevolgen van het beleid.

Een belangrijk terugkerend punt is het onderscheid tussen beleid, inventarisatie en juridische bescherming. De Erfgoednota geeft de inhoudelijke richting voor het erfgoedbeleid en vormt ook de basis voor de voorziene actualisatie van het onderdeel erfgoed in de Omgevingsvisie in 2027. Een inventarisatie of opname op een cultuurhistorische waardenkaart leidt op zichzelf niet tot een beschermde status. Waar juridische bescherming nodig of wenselijk is, vraagt dit om een afzonderlijke afweging en de daarvoor geldende besluitvorming en borging.

Ook de omgeving van beschermde monumenten komt in meerdere vragen terug. De bescherming daarvan volgt uit de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving. De wijze waarop Stadskanaal hieraan uitvoering geeft, bijvoorbeeld door middel van werkingsgebieden of gebiedsgerichte regels, is nog niet bepaald. De verdere uitwerking hiervan vraagt om een zorgvuldige afweging, waarbij onder meer proportionaliteit en de positie van eigenaren en omwonenden aandacht krijgen.

Daarnaast wordt regelmatig gevraagd naar concrete maatregelen, capaciteit, financiële gevolgen, planning en prioritering. De Erfgoednota bepaalt hiervoor de beleidsmatige richting. De verdere concretisering vindt plaats in het uitvoeringsprogramma, waarin maatregelen worden geprioriteerd en de benodigde capaciteit, deskundigheid en middelen nader in beeld worden gebracht. Niet alle vragen over de toekomstige uitvoering kunnen daarom in deze fase al concreet worden beantwoord.

De beantwoording in deze reactienota richt zich op vragen van feitelijke en technische aard. Een deel van de ingediende vragen vraagt om een nadere beleidskeuze, politieke afweging of lopen vooruit op de verdere uitvoering. Deze vragen worden in deze technische vragenronde niet inhoudelijk beantwoord en komen, waar relevant, aan de orde bij de opiniërende behandeling van de Erfgoednota of de verdere uitwerking in het uitvoeringsprogramma.

De technische vragen en daaruit voortvloeiende thema’s zullen meegenomen worden in de verdere uitwerking van de definitieve Erfgoednota.

Beantwoording technische vragen

PRO

1. *Contour rond een monument (pagina 13) Kunt u uitleggen wat wordt bedoeld met een 'contour' rond een monument? Wat houdt dit in voor de omgeving van een monument en welke gevolgen kan dit hebben voor toekomstige ontwikkelingen? Kan een dergelijke contour gevolgen hebben voor de mogelijkheden van eigenaren en omwonenden van een monument?*

Met een 'contour' wordt een werkingsgebied rond een beschermd monument bedoeld waarbinnen regels kunnen gelden om te voorkomen dat het monument door activiteiten in de omgeving wordt ontsierd of beschadigd. De verplichting om de omgeving van beschermde monumenten te borgen volgt uit de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Dit kan gevolgen hebben voor ontwikkelingen op omliggende percelen, bijvoorbeeld bij nieuwbouw of het plaatsen van bouwwerken. De omvang van eventuele werkingsgebieden en de daaraan te koppelen regels zijn nog niet bepaald en worden nader uitgewerkt bij de vertaling naar het Omgevingsplan.

2. *Passende regelgeving rondom rijks- en gemeentelijke monumenten (pagina 13) Kunt u toelichten wat u verstaat onder 'passende regelgeving'? Aan welke regels moet hierbij worden gedacht en welke gevolgen kunnen deze hebben voor eigenaren, omwonenden en toekomstige ontwikkelingen in de omgeving van monumenten?*

Met 'passende regelgeving' worden regels in het Omgevingsplan bedoeld die voorkomen dat een beschermd monument door activiteiten in de omgeving wordt ontsierd of beschadigd. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan regels voor nieuwbouw of het plaatsen van bouwwerken in de directe omgeving van een monument.

Welke regels in Stadskanaal precies nodig en proportioneel zijn, is nog niet bepaald. Dit wordt nader uitgewerkt bij de vertaling naar het Omgevingsplan. Daarbij wordt ook bepaald voor welke locaties en activiteiten de regels moeten gelden.

3. *Erfgoedensemble (pagina 13 en 27) Wat verstaat u onder een 'erfgoedensemble'? Wanneer worden meerdere gebouwen, objecten of terreinen als één ensemble beschouwd en welke gevolgen heeft dit voor de bescherming en ontwikkelmogelijkheden van de afzonderlijke onderdelen?*

Met een erfgoedensemble wordt een samenhangend geheel van gebouwen, objecten, terreinen en/of landschappelijke elementen bedoeld waarvan de cultuurhistorische waarde mede in de onderlinge samenhang ligt. Het benoemen van een ensemble in de Erfgoednota betekent op zichzelf niet dat alle onderdelen een juridische beschermde status krijgen. Eventuele juridische bescherming vraagt om afzonderlijke borging.

Op pagina 27 wordt het ensemble van Huize Ter Marse (huis, koetshuis en erf) in samenhang met de watertoren genoemd. Kunt u toelichten op basis van welke afwegingen is bepaald dat deze onderdelen samen als één ensemble worden beschouwd?

Bij Huize Ter Marse is sprake van een rijksmonumentaal complex waarbij de waarde niet alleen in het hoofdgebouw ligt, maar ook in de samenhang met de bijbehorende bebouwing, het erf en de

groenstructuur. De watertoren ligt nabij het complex en vormt samen met Huize Ter Marse een herkenbaar cultuurhistorisch onderdeel van dit deel van de kanaalzone. De Erfgoednota benoemt hier de ruimtelijke en cultuurhistorische samenhang tussen Huize Ter Marse en de nabijgelegen watertoren. Aan deze benoeming ligt op het moment van schrijven geen afzonderlijke ensemblewaardering of juridische aanwijzing ten grondslag. Het betreft een beleidsmatige duiding van de samenhang tussen deze erfgoedelementen in de kanaalzone.

4. *Eerder betrekken van het erfgoeddomein (pagina 15) Kunt u toelichten wat wordt bedoeld met het 'eerder betrekken van het erfgoeddomein'? Betreft dit uitsluitend een interne gemeentelijke aanpak, of worden hierbij ook externe partijen betrokken? Zo ja, om welke partijen gaat het?*

Hiermee wordt bedoeld dat erfgoedwaarden zo vroeg mogelijk worden meegenomen bij ruimtelijke plannen en ontwikkelingen, zodat deze niet pas bij de vergunningverlening of in een laat stadium van planvorming aan de orde komen.

Dit betreft in eerste instantie een betere interne afstemming tussen de betrokken gemeentelijke disciplines. Waar nodig kan daarbij externe erfgoeddeskundigheid worden betrokken, bijvoorbeeld van de Adviescommissie voor Omgevingskwaliteit, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed of andere deskundige partijen. Welke externe partijen worden betrokken, is afhankelijk van de betreffende ontwikkeling.

D66

Pagina 13

5. *'De gemeente stimuleert eigenaren om hun zorgplicht na te komen, door hen hierover te informeren en enthousiasmeren'*
   Vraag: Welke instrumenten heeft de gemeente om eigenaren van (rijks)monumenten hun zorgplicht na te laten komen? Verschilt dit per type monument? Zijn er bijvoorbeeld ook handhavingsinstrumenten?

Voor gebouwde en aangelegde rijksmonumenten geldt op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) een wettelijke instandhoudingsplicht. Een eigenaar mag noodzakelijk onderhoud niet zodanig achterwege laten dat de instandhouding van het monument in gevaar komt. Daarnaast geldt bij activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor een rijksmonument een specifieke zorgplicht om beschadiging of vernieling te voorkomen.

De gemeente is in de meeste gevallen het bevoegd gezag voor toezicht en handhaving op deze regels. De inzet is daarbij in eerste instantie gericht op het informeren van eigenaren, het tijdig signaleren van achterstallig onderhoud en het in gesprek gaan over noodzakelijke maatregelen. Wanneer sprake is van een overtreding en overleg niet tot een oplossing leidt, beschikt de gemeente ook over bestuursrechtelijke handhavingsinstrumenten, zoals een last onder dwangsom of last onder bestuursdwang. In bepaalde gevallen kan daarnaast een bestuurlijke boete of strafrechtelijke handhaving aan de orde zijn.

Voor gemeentelijke monumenten geldt niet dezelfde landelijke instandhoudingsplicht als voor rijksmonumenten. De bescherming en eventuele onderhoudsverplichtingen voor gemeentelijke monumenten worden geregeld via gemeentelijke regels, waaronder het Omgevingsplan.

6. *In een kader wordt de wettelijke basis uitgelegd, vooral aan de hand van wetten die niet meer van toepassing zijn en nieuwe wetten die van toepassing zijn geworden. Dat is lastig te duiden zonder voorkennis van deze wetten. Is het mogelijk hier wat uitgebreider bij stil te staan en wat meer te zeggen over de taakstelling die gemeentes hebben gekregen in de Omgevingswet als het gaat over monumenten?*

Deze opmerking wordt overgenomen. De betreffende passage in de Erfgoednota wordt aangepast, zodat duidelijker wordt welke wettelijke taken op het gebied van erfgoed uit de Omgevingswet en aanverwante regelgeving voortvloeien.

Pagina 14

7. *'Dit doet zij door toezicht en handhaving en door gericht advies voorafgaand aan een bouwactiviteit'*
   Vraag: gaat het hier dan om advies specifiek gericht op maatregelen die nodig zijn om beschadiging of vernieling te voorkomen? Wat voor advies moeten we hierbij voorstellen?

Ja. Hiermee wordt preventief advies bedoeld om te voorkomen dat werkzaamheden leiden tot beschadiging of verlies van monumentale waarden. Dit kan bijvoorbeeld gaan over de wijze van uitvoering, materiaalgebruik, de omgang met monumentale onderdelen en de vraag of voor de voorgenomen werkzaamheden een vergunning nodig is.

8. *‘De gemeente kiest ervoor de gemeentelijke adviescommissie bij een externe partij te beleggen’*
   Vraag: hoe werkt een dergelijke adviescommissie? Wat is het voordeel ervan dit bij een externe partij te beleggen? Kent deze externe partij de gemeente goed genoeg? Heeft men al een partij op het oog?

De gemeentelijke Adviescommissie voor Omgevingskwaliteit is al enkele jaren ingesteld op grond van de door de gemeenteraad vastgestelde *Verordening gemeentelijke Adviescommissie voor Omgevingskwaliteit Stadskanaal 2023* en is belegd bij Libau. De commissie adviseert onafhankelijk over onder meer monumentenzorg, cultuurhistorie, architectuur, stedenbouw en landschap.

Door de regionale organisatie kan gebruik worden gemaakt van specialistische deskundigheid op verschillende vakgebieden. Er hoeft hiervoor dus niet nog een externe partij te worden geselecteerd.

In de Erfgoednota zal duidelijker worden vermeld dat de Adviescommissie al ingeregeld is.

9. *‘Borging van de omgeving van een monument kan op twee manieren. Via het opnemen van contouren rond de monumenten in het omgevingsplan’*
   Vraag: hoe ziet het opnemen van contouren in het omgevingsplan er in de praktijk uit? Kan dit geïllustreerd worden met een voorbeeld?

Hoe de contouren in Stadskanaal precies worden vormgegeven, is met de Erfgoednota nog niet bepaald. Dit wordt uitgewerkt bij de borging in het Omgevingsplan. Daarbij kan per type monument en gebied worden bekeken welke methode passend en proportioneel is.

10. *‘De bodem van de gemeente Stadskanaal is volgens de verwachtingskaart een archeologisch rijk gebied’*
    Vraag: kan deze kaart gedeeld worden? Zo niet, kunt u dan aangeven welke gebieden in de gemeente als archeologisch rijk gebied worden beschouwd?

Ja, de kaart wordt meegestuurd met de beantwoording van deze vragen. De kaart is onderdeel van de Beleidsnota Archeologie en Cultuurhistorie, opgesteld in 2017 en is onderdeel van het Chw-bestemmingsplan.

11. *‘Bij ingrepen in de bodem kan archeologisch onderzoek verplicht worden gesteld’*
    Vraag: Wie stelt dat verplicht? De provincie?

De Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) verplichten gemeenten om in het Omgevingsplan rekening te houden met bekende en aantoonbaar te verwachten archeologische waarden. De gemeente is hiervoor in beginsel het bevoegd gezag. In het Omgevingsplan zijn regels opgenomen voor activiteiten in gebieden met archeologische waarden of verwachtingen. Afhankelijk van de locatie, aard en omvang van een bodemingreep kan archeologisch onderzoek nodig zijn.

Pagina 15:

12. *‘De gemeente zet zich de komende jaren stapsgewijs in op het uitbreiden en actualiseren van de kennis over het erfgoed binnen de gemeente’*
    Vraag: Hoe lang duurt het voordat deze inventarisatie is gedaan?
    Vraag: Wie gaat deze inventarisatie doen? Pakken we dat intern op of hebben we daar externe partijen bij nodig?

De planning, fasering en wijze van uitvoering van de inventarisaties zijn nog niet bepaald. Dit wordt nader uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma. Daarbij wordt ook bepaald welke werkzaamheden intern kunnen worden uitgevoerd en waar externe deskundigheid nodig is.

Pagina 17:

13. *'De kaart is echter niet meer actueel, incompleet en niet digitaal inzetbaar'*
    Vraag: Kan de kaart gedeeld worden zodat we een beeld kunnen krijgen bij wat hier gesignaleerd wordt?

De huidige cultuurhistorische waardenkaart is als bijlage bij deze reactienota gevoegd.

Pagina 27

14. *'De gemeente verwijst hen voor informatie naar het Erfgoedloket en zet zich in om eventuele transformaties te faciliteren.'*
    Vraag: Hoe ziet dit eruit? Welke concrete acties kan/wil de gemeente verrichten om dit te faciliteren?

Met faciliteren wordt bedoeld dat de gemeente bij een initiatief kan meedenken over onder meer ruimtelijke en erfgoedkundige randvoorwaarden, procedures en mogelijke herbestemming. Daarnaast kunnen eigenaren voor specialistische informatie en ondersteuning worden verwezen naar het Erfgoedloket Groningen.

Welke aanvullende acties de gemeente in de toekomst inzet, wordt nader bepaald in het uitvoeringsprogramma.

PVV

15. *Wat kost de Erfgoednota Stadskanaal in totaal tot en met 2030, inclusief ambtelijke uren, externe inhuur, onderzoeken, subsidies en overige uitvoeringskosten?*

De totale uitvoeringskosten tot en met 2030 zijn op dit moment niet bekend. Na vaststelling van de Erfgoednota wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld waarin maatregelen worden geprioriteerd en de benodigde capaciteit en financiële middelen nader in beeld worden gebracht. Indien aanvullende gemeentelijke middelen nodig zijn, worden deze via de daarvoor geldende financiële besluitvorming aan de raad voorgelegd.

16. *Welk deel van deze kosten is wettelijk verplicht en welk deel betreft gemeentelijke beleidsvrijheid?*

Omdat de totale uitvoeringskosten nog niet in beeld zijn gebracht, kan hiervan geen financiële uitsplitsing worden gegeven naar wettelijke taken en gemeentelijke beleidskeuzes.

17. *Hoeveel extra fte is noodzakelijk voor uitvoering van de nota en wat zijn daarvan de jaarlijkse personeelskosten?*

De benodigde personele capaciteit voor de uitvoering van de Erfgoednota is nog niet bepaald. Dit wordt betrokken bij de uitwerking van het uitvoeringsprogramma. Daarom kan op dit moment ook geen betrouwbare raming van eventuele aanvullende personeelskosten worden gegeven.

18. *Hoeveel panden worden momenteel beschermd als monument of aangemerkt als karakteristiek en hoeveel komen daar naar verwachting bij?*

De gemeente telt momenteel 71 rijksmonumenten, 10 gemeentelijke monumenten en 63 karakteristieke panden. Hoeveel objecten daar in de toekomst eventueel bijkomen, is nog niet bekend. De aangekondigde inventarisaties moeten eerst meer inzicht geven in de aanwezige cultuurhistorische waarden.

19. *Welke concrete extra beperkingen kunnen eigenaren van deze panden krijgen bij verbouwing, verduurzaming, sloop of functiewijziging?*

Indien in de toekomst aanvullende objecten of gebieden worden beschermd, zijn de gevolgen afhankelijk van de gekozen beschermingsvorm en de daarbij vastgestelde regels. Deze zijn op dit moment nog niet bepaald.

Voor bestaande beschermde monumenten en karakteristieke panden blijven de geldende regels van toepassing.

20. *Hoeveel extra vergunningaanvragen en ambtelijke uren verwacht het college als gevolg van de Erfgoednota?*

Er is op dit moment geen raming beschikbaar van het aantal eventuele extra vergunningaanvragen en de daarmee samenhangende ambtelijke inzet. Dit moet blijken uit het nog op te stellen uitvoeringsprogramma.

21. *Is onderzocht hoeveel potentiële woningbouw en bedrijfsontwikkeling door erfgoedregels wordt beperkt of duurder wordt? Zo ja, wat zijn de resultaten?*

Nee, een dergelijk onderzoek is niet uitgevoerd.

22. *Welke financiële compensatie is beschikbaar voor particuliere eigenaren wanneer erfgoedregels leiden tot aantoonbare extra kosten?*

De gemeente kent momenteel geen algemene gemeentelijke compensatieregeling voor extra kosten als gevolg van erfgoedbescherming. Voor onderhoud, restauratie en verduurzaming bestaan wel verschillende landelijke en provinciale subsidies en financieringsmogelijkheden. De Erfgoednota bevat de ambitie om te onderzoeken of en op welke wijze de gemeente in de toekomst kan bijdragen aan de instandhouding van waardevol erfgoed.

23. *Welke onderdelen van de nota kunnen worden uitgevoerd zonder extra gemeentelijke middelen en welke onderdelen vragen nog om toekomstige besluitvorming door de gemeenteraad?*

Welke onderdelen binnen de bestaande gemeentelijke middelen kunnen worden uitgevoerd en voor welke onderdelen aanvullende middelen nodig zijn, is nog niet volledig in beeld. Dit wordt nader uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma. Indien aanvullende gemeentelijke middelen nodig zijn, worden deze via de daarvoor geldende financiële besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Lokaal Betrokken

Positie van de Erfgoednota binnen de Omgevingswet

24. *Waarom is ervoor gekozen het erfgoedbeleid vorm te geven als een afzonderlijke **Erfgoednota** en niet als een programma onder de Omgevingswet, dan wel als onderdeel van een breder programma Omgevingskwaliteit?*

De Erfgoednota is destijds als externe opdracht uitgezet als een integraal beleidsdocument, passend binnen de toen gehanteerde werkwijze. Met de kennis van nu had ervoor gekozen kunnen worden het erfgoedbeleid anders te positioneren binnen de instrumenten van de Omgevingswet. Op het moment dat dit aan de orde kwam, was het proces voor de Erfgoednota echter al vergevorderd. Een andere opzet zou betekenen dat het proces opnieuw ingericht en deels opnieuw uitgevoerd moest worden. Daarom is ervoor gekozen het ingezette traject af te ronden.

De Erfgoednota wordt nu als inhoudelijk beleidskader aan de gemeenteraad voorgelegd. In 2027 wordt het erfgoedbeleid vervolgens verwerkt in een wijziging van de Omgevingsvisie, waarmee het een plek krijgt binnen de beleidscyclus van de Omgevingswet. Daarbij is ook relevant dat een programma onder de Omgevingswet in beginsel door het college van burgemeester en wethouders wordt vastgesteld, terwijl de Omgevingsvisie een bevoegdheid van de gemeenteraad is. Met de gekozen werkwijze blijft de raad daarmee betrokken bij de vaststelling van de beleidsmatige koers voor erfgoed.

25. *Welke status en functie krijgt de Erfgoednota na vaststelling ten opzichte van:*
    a. *de Omgevingsvisie;*
    b. *het Omgevingsplan;*
    c. *andere gemeentelijke beleidskaders voor de fysieke leefomgeving?*

De Erfgoednota is een thematisch beleidskader voor het gemeentelijke erfgoedbeleid en bevat zelf geen rechtstreeks bindende regels voor inwoners of initiatiefnemers.

De nota vormt de inhoudelijke basis voor de voorziene actualisatie van het onderdeel erfgoed in de Omgevingsvisie in 2027. Waar juridische borging nodig is, vindt deze plaats via onder meer het Omgevingsplan en de Erfgoedverordening. Bij samenloop met andere ruimtelijke belangen vindt een integrale afweging plaats binnen de daarvoor geldende kaders.

26. *De nota vermeldt dat na vaststelling nog een afzonderlijk uitvoeringsprogramma wordt opgesteld. Waarom is niet gekozen voor één programma waarin beleidsdoelen, maatregelen, prioriteiten, planning, capaciteit en financiën in samenhang worden opgenomen?*

Zie de beantwoording op vraag 24.

Relatie met omgevingskwaliteit en welstandsbeleid

27. *Hoe verhoudt de voorliggende Erfgoednota zich tot de huidige Welstandsnota en de overige gemeentelijke kaders voor stedenbouw, architectuur, landschap en omgevingskwaliteit?*

De Erfgoednota vormt het inhoudelijke beleidskader voor het erfgoedbelang. De Welstandsnota en andere gemeentelijke kaders voor bijvoorbeeld stedenbouw, landschap en architectuur hebben ieder

hun eigen functie. Bij concrete ruimtelijke ontwikkelingen kunnen meerdere kaders naast elkaar van toepassing zijn en elkaar aanvullen.

Een bredere uiteenzetting van de onderlinge verhouding tussen alle gemeentelijke instrumenten voor omgevingskwaliteit valt buiten de reikwijdte van deze technische beantwoording.

28. *Wat is de huidige formele status van de Welstandsnota onder de Omgevingswet? Tot welk moment kan deze in de huidige vorm als toetsingskader worden gebruikt en welke besluiten zijn reeds genomen of welke bestuurlijke planning bestaat er voor actualisering of vervanging van dit beleid?*

Deze vraag heeft primair betrekking op het gemeentelijke welstandsbeleid en de toekomstige ontwikkeling daarvan en niet op de voorliggende Erfgoednota. Deze wordt daarom in deze technische vragenronde niet nader behandeld.

29. *Is in reeds vastgesteld gemeentelijk beleid, een bestuurlijke planning, de Omgevingsvisie of de planning voor het nieuwe Omgevingsplan voorzien in het opstellen van een integraal beleid, beleidskader of programma voor* ***omgevingskwaliteit****? Zo ja:*
    - *welke onderwerpen worden daarin opgenomen;*
    - *wat is de beoogde juridische vorm;*
    - *wat is het voorziene tijdpad;*
    - *en hoe wordt de nu voorliggende Erfgoednota daarin gepositioneerd?*

Deze vraag heeft betrekking op mogelijke toekomstige beleidsvorming op het gebied van omgevingskwaliteit en niet op de voorliggende Erfgoednota. Dit valt buiten de reikwijdte van deze technische vragenronde.

Adviescommissie voor Omgevingskwaliteit

30. *Is de concept-Erfgoednota voor advies voorgelegd aan de Adviescommissie voor Omgevingskwaliteit?*

Nee. De concept-Erfgoednota is niet formeel voor advies voorgelegd aan de Adviescommissie voor Omgevingskwaliteit. Advisering over een beleidsnota als deze is geen verplichte adviesstap.

31. *Indien advies is gevraagd:*

    1. *wanneer is dit gebeurd;*
    2. *op welke onderdelen is advies gevraagd;*
    3. *en kan het advies of de reactie bij de verdere behandeling aan de raad beschikbaar worden gesteld?*

    Indien geen advies is gevraagd:

    - *is advisering door de Adviescommissie nog onderdeel van de procedure voorafgaand aan de definitieve vaststelling;*

Zie het antwoord bij vraag 30.

    - *en zo nee, welke procedure voor inhoudelijke toetsing op de samenhang tussen erfgoed en de overige aspecten van omgevingskwaliteit wordt dan gevolgd?*

De Erfgoednota is opgesteld door het specialistische bureau SteenhuisMeurs. Bij de totstandkoming zijn participatiebijeenkomsten gehouden met onder andere erfgoedeigenaren, stichtingen en musea, gemeentelijke medewerkers en de gemeenteraad. Bij twee bijeenkomsten waren medewerkers van Libau/het Erfgoedloket aanwezig.

Daarnaast is het concept intern meegelezen door medewerkers vanuit ROB, Cultuur, Juridische Zaken, Financiën en VTH. De betrokken eigenaren en deelnemers aan de participatiebijeenkomsten zijn geïnformeerd over de behandeling van de conceptnota in de raadscommissie.

Bestaande en nieuwe vormen van bescherming

32. *Kan in de definitieve Erfgoednota duidelijker worden aangegeven wat het verschil in beschermingsregime is tussen:*

    - *rijksmonumenten;*
    - *gemeentelijke monumenten;*
    - *karakteristieke en beeldbepalende objecten;*
    - *ensembles;*
    - *gemeentelijk beschermde dorpsgezichten?*

Dit onderscheid wordt in de definitieve Erfgoednota waar nodig verduidelijkt.

33. *Klopt het dat de bestaande 63 karakteristieke objecten reeds in het Omgevingsplan zijn beschermd? Welke bescherming geldt momenteel precies voor deze objecten, waaronder ten aanzien van sloop en de karakteristieke hoofdvorm?*

Ja. De karakteristieke objecten zijn op dit moment beschermd vanuit het Chw bestemmingsplan gemeente Stadskanaal uit 2024. Daarin zijn de volgende regels opgenomen:

> “Artikel 93 Waarde - Karakteristieke bebouwing
>
> 93.1 Algemeen
>
> De voor 'Waarde - Karakteristieke bebouwing' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en het herstel van de waardevolle hoofdvormen en/of karakteristieke waarden van de gebouwen en overige bouwwerken of onderdelen van gebouwen en overige bouwwerken.
>
> 93.2 Bouwregels
>
> De bestaande goot- en bouwhoogten, de kapvorm en nokrichting, de oppervlakte van een bouwwerk, evenals de bestaande gevelindeling en de bestaande ligging dienen te worden gehandhaafd.
>
> 93.3 Omgevingsvergunning voor het slopen
>
> 93.3.1 Vergunningplicht
>
> Het is verboden gebouwen en overige bouwwerken of onderdelen van gebouwen en overige bouwwerken te slopen zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning.”

34. *Welke **nieuwe of aanvullende bescherming** wordt als gevolg van deze Erfgoednota en de daaropvolgende uitwerking overwogen ten opzichte van de huidige situatie?*

Zoals aangegeven in de Erfgoednota zijn mogelijke vormen van toekomstige bescherming onder meer het aanwijzen en borgen van aanvullende gemeentelijke monumenten of karakteristieke objecten, het beschermen van cultuurhistorisch waardevolle gebieden of structuren en het opnemen van gebiedsgerichte regels voor erfgoedensembles.

Daarnaast moet de gemeente uitvoering geven aan de wettelijke verplichting om in het Omgevingsplan rekening te houden met de omgeving van beschermde monumenten. De Erfgoednota noemt hiervoor onder andere het werken met contouren rond monumenten en gebiedsgerichte regels. De precieze vorm en reikwijdte daarvan worden nog uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma.

Welke objecten of gebieden uiteindelijk aanvullende bescherming krijgen, wordt met deze Erfgoednota niet bepaald. Voor zover hiervoor een wijziging van het Omgevingsplan nodig is, is het uiteindelijk aan de gemeenteraad om hierover te besluiten.

Omgeving van monumenten en erfgoedensembles

35. *Welk deel van de voorgestelde bescherming van de omgeving van monumenten vloeit rechtstreeks voort uit wettelijke verplichtingen onder de Omgevingswet en welk deel betreft een **aanvullende gemeentelijke beleidskeuze**?*

Het beschermen van monumenten tegen ontsiering of beschadiging door activiteiten in hun omgeving is een wettelijke verplichting onder de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving. De wet schrijft niet exact voor hoe de gemeente dit moet vormgeven. De keuze voor bijvoorbeeld werkingsgebieden rond afzonderlijke monumenten of gebiedsgerichte regels en de precieze begrenzing en inhoud daarvan behoren tot de gemeentelijke uitwerking.

36. *Kunnen de voorgenomen contouren rondom monumenten of regels voor erfgoedensembles leiden tot aanvullende beperkingen voor eigenaren van panden die zelf geen monument of karakteristiek object zijn? Zo ja, op welke wijze worden deze eigenaren vooraf betrokken en hoe wordt de proportionaliteit van dergelijke regels gewaarborgd?*

Ja. Regels ter bescherming van de omgeving van een monument kunnen ook betrekking hebben op activiteiten op omliggende percelen waarvan het pand zelf geen beschermde status heeft. Het betreffende pand wordt daardoor niet zelf een monument.

Welke regels en begrenzingen gaan gelden, is nog niet bepaald. Proportionaliteit en participatie hebben bij de verdere uitwerking nadrukkelijk de aandacht. De wijze waarop eigenaren en omwonenden daarbij worden betrokken, wordt nog onderzocht.

Inventarisatie en toekomstige aanwijzingen

37. *Wat is juridisch en procedureel het gevolg wanneer een pand, object, structuur of gebied bij de aangekondigde inventarisatie als cultuurhistorisch waardevol wordt aangemerkt?*

    Leidt opname in een inventarisatie of op de cultuurhistorische waardenkaart op zichzelf tot een beschermde juridische status? Zo nee:

- *welk afzonderlijk besluit of welke wijziging van het Omgevingsplan is nodig voordat juridische bescherming ontstaat;*
- *welk bestuursorgaan is daarbij bevoegd;*
- *en welke rechtsbescherming staat voor belanghebbenden open?*

Opname in een inventarisatie of op een cultuurhistorische waardenkaart leidt niet automatisch tot een juridisch beschermde status. Een inventarisatie vormt de kennisbasis voor een eventuele vervolgstap.

Welke procedure daarna nodig is, hangt af van de gekozen beschermingsvorm. Zo is het college op grond van de huidige Erfgoedverordening bevoegd een gemeentelijk monument aan te wijzen. Voor nieuwe karakteristieke objecten is juridische borging via het Omgevingsplan nodig, waarbij de gemeenteraad in beginsel bevoegd is. Ook voor andere vormen van gebiedsbescherming gelden de daarvoor geldende afzonderlijke procedures en rechtsbescherming.

38. *Worden bij een eventuele nieuwe aanwijzing behalve de cultuurhistorische waarde ook de gevolgen voor de eigenaar en voor onder meer gebruik, woningbouw, bedrijfsvoering, herbestemming en verduurzaming expliciet meegewogen, en worden eigenaren al in een vroeg stadium bij de afweging betrokken?*

Het is de ambitie om bij een eventuele nieuwe aanwijzing naast de cultuurhistorische waarde ook de gevolgen voor de eigenaar, bijvoorbeeld voor gebruik, herbestemming en verduurzaming, mee te wegen en eigenaren vroegtijdig te betrekken. Hoe deze betrokkenheid precies wordt vormgegeven, is nog niet uitgewerkt.

Uitvoerbaarheid, capaciteit en financiën

39. *Welke in de Erfgoednota beschreven werkzaamheden kunnen op basis van de huidige formatie, beschikbare deskundigheid en bestaande budgetten worden uitgevoerd en voor welke werkzaamheden is op basis van de huidige inschatting aanvullende personele capaciteit, externe deskundigheid en/of budget nodig?*

    Kan daarbij, voor zover reeds beschikbaar, een indicatie van de orde van grootte worden gegeven?

Dit kan op dit moment nog niet betrouwbaar per werkzaamheid worden aangegeven. In het uitvoeringsprogramma worden de maatregelen geprioriteerd en worden de benodigde capaciteit, deskundigheid en financiële middelen nader in beeld gebracht.

Indien aanvullende gemeentelijke middelen nodig zijn, worden deze via de daarvoor geldende financiële besluitvorming aan de raad voorgelegd.

40. *Welke fasering en volgorde van werkzaamheden ligt **op dit moment feitelijk ten grondslag aan de Erfgoednota** of is ambtelijk voorzien voor het nog op te stellen uitvoeringsprogramma?*

Kan daarbij per hoofdonderdeel worden aangegeven:

- *of uitvoering afhankelijk is van beschikbaarstelling van aanvullend budget;*
- *welk bestuursorgaan bevoegd is tot het nemen van het vervolgbesluit;*
- *welke onderdelen zonder een nieuw raadsbesluit kunnen worden uitgevoerd;*

- *en voor welke onderdelen een afzonderlijk besluit van de gemeenteraad nodig is?*

De definitieve fasering en prioritering zijn nog niet vastgesteld en worden uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma. Daarmee zou een nadere beantwoording op dit moment vooruitlopen op die uitwerking.

Voor de bevoegdheidsverdeling bij eventuele toekomstige beschermingsbesluiten wordt verwezen naar het antwoord op vraag 37. Indien aanvullende gemeentelijke middelen nodig zijn, vindt daarvoor de gebruikelijke financiële besluitvorming plaats.

Ondersteuning eigenaren en Kerkenvisie

41. *Kan het college aangeven:*

- *op welke wijze het uitgangspunt wordt ingevuld dat nieuwe of verdergaande bescherming van particulier erfgoed gepaard gaat met adequate praktische en waar mogelijk financiële ondersteuning van eigenaren;*

De gemeente biedt nu al praktische ondersteuning door vroegtijdig overleg mogelijk te maken en eigenaren te verwijzen naar het Erfgoedloket Groningen voor informatie over onder meer restauratie, verduurzaming, herbestemming, procedures en financieringsmogelijkheden.

De gemeente heeft op dit moment geen eigen regeling voor financiële ondersteuning van restauratie en onderhoud. In de Erfgoednota is opgenomen dat wordt onderzocht of en op welke wijze de gemeente in de toekomst zelf kan bijdragen. Dit wordt uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma.

- *of de voorliggende Erfgoednota door het college tevens wordt beschouwd als de door de raad gevraagde **Kerkenvisie**;*

De Erfgoednota wordt tevens beschouwd als invulling van de door de raad gevraagde Kerkenvisie. Er is gekozen om religieus erfgoed als integraal onderdeel van het brede erfgoedbeleid te behandelen.

- *en, indien dat laatste het geval is, waar de raad de concrete strategische analyse vindt van mogelijke leegstand, kwetsbare kerkgebouwen, herbestemmingsmogelijkheden en de gewenste gemeentelijke rol?*

De nota bevat geen gebouw-voor-gebouw analyse van verwachte leegstand, kwetsbaarheid en herbestemmingsmogelijkheden. De Erfgoednota geeft het beleidsmatige kader; nadere inventarisatie en uitwerking van het religieus erfgoed volgen in de verdere uitvoering.

42. *Wij verzoeken het college om bij de beantwoording, waar mogelijk, tevens schematisch inzichtelijk te maken hoe de Omgevingsvisie, Erfgoednota, Welstandsnota, eventueel toekomstig programma Omgevingskwaliteit, cultuurhistorische waardenkaart, Erfgoedverordening, Omgevingsplan en Adviescommissie voor Omgevingskwaliteit zich tot elkaar verhouden.*

    Daarbij graag per instrument aangeven:

- *de juridische status;*
- *het bevoegde bestuursorgaan;*
- *de functie binnen de beleidscyclus;*

- *en of het instrument rechtstreeks als toetsingskader voor concrete initiatieven en vergunningaanvragen wordt gebruikt.*

Het gevraagde schema heeft betrekking op een breder stelsel van gemeentelijke beleids- en juridische instrumenten dan de voorliggende Erfgoednota. Een integrale uiteenzetting van de juridische status, bevoegdheden en toetsingswerking van onder andere de Welstandsnota, een eventueel toekomstig programma Omgevingskwaliteit en andere instrumenten valt buiten de reikwijdte van deze technische vragenronde.

Voor de positie van de Erfgoednota ten opzichte van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan wordt verwezen naar het antwoord op vraag 25.